

R E G I E O R G A A N

Geesteswetenschappen

Tussenrapportage 2009 en 2010

inzake

Monitoring Duurzame Geesteswetenschappen

Aan

Dhr. Drs. H. Zijlstra,

Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

30 juni 2011

Regieorgaan Geesteswetenschappen

Achter de Dom 20

3512 JP Utrecht

www.regiegeesteswetenschappen.nl

secretaris@regiegeesteswetenschappen.nl

INHOUDSOPGAVE

0. Hoofdpunten van de Tussenrapportage 2009 en 2010	1
1. Van advies Implementatie Duurzame Geesteswetenschappen naar eerste Tussenrapportage	2
2. Tranche Duurzame Geesteswetenschappen 2009	4
3. Tranche Duurzame Geesteswetenschappen 2010	6
4. Kwaliteitsindicatoren Onderzoek Geesteswetenschappen	9
5. Duurzame Schooltalen	11
Bijlage	12

0. HOOFDPUNTEN VAN DE TUSSENRAPPORTAGE 2009 EN 2010

In het Instellingsbesluit Commissie Regieorgaan Geesteswetenschappen is in artikel 2, lid 2, sub 6, als taak van het Regieorgaan vermeld "uitvoering geven aan de monitoring en eindevaluatie van de gefinancierde activiteiten". Volgens artikel 7, lid 3, van hetzelfde besluit dient het Regieorgaan met ingang van 2011 tot en met 2015 jaarlijks voor 1 juli een tussenrapportage uit te brengen waarin verslag wordt gedaan van de uitkomsten van de monitoring. De onderhavige rapportage is de eerste uit deze reeks en heeft betrekking op de jaren 2009 en 2010.

De rapportage is in de eerste helft van 2011 voorbereid en opgesteld door de Commissie Regieorgaan Geesteswetenschappen die momenteel de volgende leden kent:

Prof. dr. F.P. van Oostrom, tevens voorzitter, dr. B.P.F. Al, prof. dr. D.F.J. Bosscher, mw. prof. dr. W. Otten, en drs. L.W. van Ruijven. Prof. dr. H. de Dijn is om gezondheidsredenen ultimo 2010 als lid teruggetreden. De secretaris is per 1 januari 2011 D. Smit MA. Hij is de opvolger van drs. P.J. Koopman.

1. Het Regieorgaan stelt met genoeg vast dat het proces Duurzame Geesteswetenschappen, inclusief de monitoring, volgens plan en in goede samenwerking met de faculteiten verloopt.
2. De toegewezen budgetten Duurzame Geesteswetenschappen 2009 zijn door de faculteiten volledig en in lijn met de intentie van de toewijzingen besteed.
3. Van de toewijzingen Duurzame Geesteswetenschappen 2010 aan faculteiten van in totaal k€ 6.440 is in 2010 k€ 4.847 uitgegeven, zodat door de faculteiten aan middelen Duurzame Geesteswetenschappen naar 2011 wordt doorgeschoven een bedrag van in totaal k€ 1.593. Dit is 25 % van de toegewezen middelen en is met name het gevolg van het betrekkelijk late tijdstip van formele toekenning van de desbetreffende gelden, t.w. 3 augustus 2010.
4. In het kader van het gezamenlijke promotieprogramma van het Regieorgaan en NWO zijn in 2010 17 talenten (14 promovendi en 3 docentpromovendi) aangesteld.
5. Het Regieorgaan stelt voor in de komende jaren vrijvallende gelden Duurzame Geesteswetenschappen voor in totaal € 1.020.749 (waarvan € 770.000 aanvankelijk gereserveerd voor flankerend beleid promovendi en € 250.749 voor persoonlijke budgetten researchmasterstudenten) te herbestemmen voor extra promotieplaatsen in het kader van het gezamenlijke programma met NWO. Gezien het grote aantal aanvragen van hoge kwaliteit en de bereidheid van NWO om in aansluiting op dit voorstel van het Regieorgaan in de komende jaren een bedrag van in totaal € 1,5 mln extra beschikbaar te stellen, *wordt OCW verzocht om accordering hiervan.*
6. Onder auspiciën van het Regieorgaan ontwerpt het DLG een plan van samenwerking, profilering en verduurzaming van het onderwijsaanbod van de Nederlandse geesteswetenschappelijke faculteiten op het terrein van de schooltalen. Samenwerking/afstemming op masterniveau is daarbij leidend, maar ook de situatie op het bachelorniveau zal in de beschouwing worden betrokken. Ook de verankering van/in de academische lerarenopleiding zal aandacht krijgen.
7. Het Regieorgaan is van oordeel dat met het interim-rapport van de Commissie Kwaliteitsindicatoren Geesteswetenschappen een belangrijke stap is gezet op weg naar een adequaat instrumentarium van kwaliteitsobjectivering van het geesteswetenschappelijk onderzoek en criteria daarvoor. Veel zal echter afhangen van de uitkomsten van de pilot(s) en de daarna door actoren en instituties te ondernemen acties.

1. VAN ADVIES IMPLEMENTATIE DUURZAME GEESTESWETENSCHAPPEN NAAR EERSTE TUSSENRAPPORTAGE

Op 23 juni 2010 heeft het Regieorgaan zijn advies inzake Implementatie Duurzame Geesteswetenschappen aangeboden aan de toenmalige Staatssecretaris van OCW mevr. J.M. van Bijsterveldt-Vliegenthart. (Het advies is ter inzage via de website van het Regieorgaan: www.regiegeesteswetenschappen.nl). Dit advies was – na de eerdere toekenning van € 2 mln voor 2009 – gebaseerd op de in het Instellingsbesluit vermelde bedragen voor toekenningen Duurzame Geesteswetenschappen van € 10 mln voor 2010 en van € 15 mln per jaar met ingang van 2011.

Naar aanleiding van het advies heeft de Staatssecretaris bij brief van 3 augustus 2010 laten weten dat zij de waardering, die het Regieorgaan heeft uitgesproken voor de voortvarendheid en visie, waarmee de betrokken instellingen, de NWO en de KNAW gestalte hebben gegeven aan het proces naar duurzame geesteswetenschappen, deelt. Zij constateert dat uit het advies veel inzet van de faculteiten geesteswetenschappen blijkt om met gerichte maatregelen daadwerkelijk te komen tot een duurzame oplossing van de problemen in de geesteswetenschappen.

Conform de opdracht is het Regieorgaan bij zijn advisering over de periode vanaf 2011 uitgegaan van de beschikbaarheid van de oploop van de Enveloppenmiddelen Coalitieakkoord van € 5 mln. Bij Miljoenennota is echter in september 2010 besloten de € 5 mln in ieder geval niet voor 2011 beschikbaar te stellen. Dit bericht is zowel door het Regieorgaan als de betrokken faculteiten als uiterst teleurstellend ervaren omdat als gevolg daarvan vanaf 2011 slechts partiële uitvoering van de maatregelen, die in het Implementatie advies zijn voorgesteld, mogelijk zou zijn. Naar van de zijde van OCW is vernomen heeft het ministerie thans het voornemen in het kader van de Miljoenennota 2012 alsnog ingaande 2012 € 5 mln extra voor het proces Duurzame Geesteswetenschappen toe te kennen. Als aan dit voornemen uitvoering wordt gegeven, kunnen de maatregelen uit het advies van het Regieorgaan van 23 juni 2010 met ingang van 2012 volledig worden gerealiseerd. Dit zal uiteraard een positief effect hebben op het proces van verduurzaming van de geesteswetenschappen

In de OCW-brief van 3 augustus 2010 is de Colleges van Bestuur bericht dat de verantwoording over de inzet van de middelen Duurzame Geesteswetenschappen geschiedt op de reguliere manier via de jaarrekening en het jaarverslag van de instelling conform de Richtlijn jaarverslaglegging onderwijs. Hierbij is de Colleges tevens verzocht te bevorderen dat het Regieorgaan via de faculteiten jaarlijks – met het oog op de door het Regieorgaan aan het Ministerie te verstrekken tussenrapportages en de voor 2015 voorziene definitieve beoordeling – wordt geïnformeerd over de inzet van deze middelen en wel in lijn met het hiertoe door het Regieorgaan te verstrekken format.

Het Regieorgaan heeft het format voor de jaarlijkse facultaire rapportages in maart 2011 vastgesteld na uitvoerig overleg met de directeuren bedrijfsvoering van de betrokken faculteiten. Het format, dat op de website van het Regieorgaan kan worden ingezien: www.regiegeesteswetenschappen.nl, bestaat uit een set formulieren die voor alle faculteiten hetzelfde is. Daarnaast wordt aan de faculteiten extra informatie gevraagd indien deze zich specifieke doelen hebben gesteld. Uitgangspunten bij het opstellen van het format zijn geweest:

- dat dit niet alleen betrekking moet hebben op de bestedingsdoelen waarvoor middelen Duurzame Geesteswetenschappen zijn toegekend, maar ook als barometer moet kunnen fungeren voor het bepalen van de mate waarin de problemen, die in het Rapport Duurzame Geesteswetenschappen zijn gesignaleerd, duurzaam zijn aangepakt. Het structureel maken van de gelden Duurzame Geesteswetenschappen zal immers daarvan afhankelijk zijn.

- dat dit voortschrijdend dient te zijn in die zin dat jaarlijks geen nieuw (jaar)format wordt verstrekt, maar dat een meerjarig format jaarlijks verder wordt ingevuld. Hierdoor blijft de verslaglegging overzichtelijk en worden zaken automatisch in meerjarig perspectief geplaatst.
- een minimum aan extra werkzaamheden voor de betrokken faculteiten. Daarom kan bijv. voor de financiële situatie van een faculteit worden volstaan met het meezenden van de facultaire jaarrekening en worden gegevens met betrekking tot instroom, diploma's en rendementen door het Regieorgaan bij de VSNU opgevraagd en, waar nodig, verder bewerkt.
Alle faculteiten hebben zich gehouden aan de inleverdatum van 1 mei 2011 voor de gecombineerde rapportages over 2009 en 2010.

Het Regieorgaan is nog steeds verheugd over de goede samenwerking met de faculteiten waarin het proces Duurzame Geesteswetenschappen tot nu toe verloopt.

Gezien de initiële fase waarin het proces Duurzame Geesteswetenschappen zich bevindt, ligt het accent in deze eerste tussenrapportage vooral op verantwoording op macroniveau en dus (nog) niet per instelling, en op beschrijving van het proces van monitoring tot nu toe. Geleidelijk aan zullen de (tussen)rapportages meer concrete gegevens bevatten t.a.v. door de faculteiten in gang gezette ontwikkelingen en daarmee bereikte resultaten. Daarbij zal ook gebruik worden gemaakt van de uitkomsten van respectievelijk de in 2012 door het Regieorgaan te maken formele ronde langs de faculteiten en de in 2013 uit te voeren *midterm review* (zie par. 5.2 van het Advies inzake Implementatie Duurzame Geesteswetenschappen van 23 juni 2010).

2. TRANCHE DUURZAME GEESTESWETENSCHAPPEN 2009

De toekenningen Duurzame Geesteswetenschappen voor 2009 op basis van het beschikbare bedrag van € 2 mln en de daarmee gefinancierde uitgaven zijn in de onderstaande tabel 1 opgenomen. De bestedingen zijn deels gespreid over de jaren 2009 en 2010. Hierbij moet worden bedacht dat het Regieorgaan pas per 2 juli 2009 is ingesteld en het proces om te komen tot een gefundeerd advies ook nog enige tijd vergde. Daarbij heeft het Regieorgaan in zijn brief van 16 augustus 2009 uitdrukkelijk vastgelegd dat uitsluitend de kosten van herstructurering en van voorbereiding van nieuwe vormen van samenwerking m.b.t. het onderwijs op het hele jaar 2009 betrekking zouden mogen hebben. De teller voor de uitgaven in verband met overige bestedingsdoelen mocht in principe lopen vanaf 1 augustus 2009. Aangezien 2009 een aanloopjaar betrof en de bestedingsdoelen in dat jaar nog niet definitief gedefinieerd waren, treedt er een verschil op tussen de in tabel 2 genoemde bestedingsdoelen voor 2009 en de in tabel 4 genoemde, in het implementatieadvies van 23 juni 2010 opgenomen bestedingsdoelen voor 2010.

Tabel 1: Toewijzingen en lasten Duurzame Geesteswetenschappen 2009 (bedragen x € 1.000; afgerond)

Instelling	Toewijzing 2009	Lasten in		
		2009	2010	Totaal
1. UvA	317	317		317
2. UU	311	311		311
3. RUG	165	116	49	165
4. UL	319	319		319
5. RU	165	35	130	165
6. VUA	168	84	84	168
7. EUR	31	31		31
8. UvT	118	114	4	118
9. UM	118	15	103	118
10. OU	80	35	45	80
Totaal faculteiten	1.792	1.377	415	1.792
11. Regieorgaan	208	138	70 ¹	208
Totaal	2.000	1.515	485	2.000

Vergelijking van de aan de faculteiten toegewezen budgetten Duurzame Geesteswetenschappen 2009 met de gerealiseerde lasten, gespecificeerd naar bestedingsdoelen, geeft het beeld zoals vermeld in de navolgende tabel.

¹Bestemd voor toekenningen 2010 aan faculteiten i.v.m. Landelijke samenwerking MA.

Tabel 2: Specificatie lasten Duurzame Geesteswetenschappen tranche 2009 naar bestedingsdoelen (bedragen x € 1.000; afgerond)

Bestedingsdoel	Toewijzing	Lasten
1. Plankosten	270	270
2. Stimulering jong WP	124	144
3. OW/OZ-knelpunten	598	677
4. Vernieuwing aanbod BA- of MA-opleidingen	405	408
5. Aanpassen facultaire organisatie	100	105
6. Stimulering onderzoek	181	100
7. Scholing WP	42	20
8. Bevordering maatsch. uitstraling	72	68
Totaal	1.792	1.792

Geconstateerd kan worden dat de toegewezen budgetten 2009 door de faculteiten in lijn met de intentie van de toewijzingen zijn besteed. (Bij beoordeling van de bedragen in de tabel moet er overigens rekening mee worden gehouden dat sommige faculteiten de toewijzing voor de plankosten de facto voor het opvangen van onderwijs- of onderzoeksknelpunten hebben aangewend. Om reden van vergelijkbaarheid is daarmee in de tabel geen rekening gehouden). Overigens waren conform de richtlijnen beperkte verschuivingen tussen de toegewezen deelposten toegestaan.

3. TRANCHE DUURZAME GEESTESWETENSCHAPPEN 2010

De toekenningen Duurzame Geesteswetenschappen 2010 zijn met name gebaseerd op het Advies inzake Implementatie Duurzame Geesteswetenschappen van 23 juni 2010. Daarnaast moet rekening worden gehouden met de besluitvorming door de Staatssecretaris (op grond van adviezen van het Regieorgaan) blijktens zijn brieven van 3 augustus en 21 december 2010. De uiteindelijke toewijzing van het voor 2010 beschikbare bedrag van € 10 mln en de daar tegenover in 2010 gerealiseerde uitgaven zijn samengevat in de volgende tabel.

Tabel 3: Toewijzingen en lasten Duurzame Geesteswetenschappen 2010 (bedragen x € 1.000; afgerond)

Bestedingsdoel	Toewijzing	Lasten 2010
Facultaire toekenningen cf. Advies 23-06-2010	5.976	4.780
Flankerend beleid promovendi	170	0
Landelijke onderzoekscholen	55	32
Persoonlijk budget researchmasterstudenten	84	0
Landelijke samenwerking masters	155	35
Totaal facultaire toekenningen	6.440	4.847
NWO-promotieplaatsen	3.500	3.500
Regieorgaan	129	124
Af: saldo Regieorgaan 2009 en afronding	- 69	
Totaal	10.000	8.471

Ter nadere toelichting dient het volgende.

De lasten 2010 in verband met de *facultaire toekenningen* voor dat jaar conform het Advies van het Regieorgaan van 23 juni 2010 van in totaal k€ 4.780 worden in tabel 4 naar bestedingsdoelen gespecificeerd.

Tabel 4: Specificatie facultaire lasten DGW 2010 cf. Advies van 23-06-2010 naar bestedingsdoelen (bedragen x € 1.000; afgerond)

Bestedingsdoel	Lasten 2010
0. Onderwijs-/onderzoeksknelpunten	1.495
1. Vergrijzing staf/onvoldoende doorstroming jong talent	865
2. Sterk gestegen ow-last en druk op oz-tijd	1.677
3. Zwak afstudeerrendement i.h.b. in de BA	42
4. Versnipperd ow-aanbod i.h.b. in de MA	363
5. Nadelige kleinschaligheid	126
6. Onderbenutting maatschappelijke uitstraling	212
Totaal	4.780

Bij beoordeling van de lasten in tabel 4 moet er rekening mee worden gehouden dat (zoals uitdrukkelijk in het advies van 23 juni 2010 is vermeld) het jaar 2010 een overgangsjaar is, waarin de toekenningen aan de faculteiten mochten worden gebruikt zowel voor de doorwerking van voor 2009 gehonoreerde posten, zij het voor deze en met name voor de onderwijs- en onderzoeksknelpunten tot 1 september 2010, als voor de in het advies opgenomen min of meer structurele activiteiten. Daarnaast is de mate waarin met name de nieuwe activiteiten door de faculteiten konden worden geïnitieerd mede bepaald door het betrekkelijk late tijdstip van formele toekenning van de desbetreffende gelden, t.w. 3 augustus 2010. Een specificatie van de toewijzingen en facultaire lasten met betrekking tot de tranche 2010 en van de cumulatieve saldi ultimo 2010 is opgenomen in de bijlage bij dit rapport.

De in tabel 3 opgenomen bijdrage voor *NWO-promotieplaatsen* houdt verband met het programma van het Regieorgaan en NWO voor promoties in de geesteswetenschappen. In het kader van dat programma is door de voorzitters van het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen NWO en het Regieorgaan besloten het advies van de gezamenlijke commissie te volgen en voor 2010 – om tegemoet te komen aan de grote behoefte aan promotieplaatsen – alle aanvragen uit de hoogst gekwalificeerde categorie te honoreren. Dit betekent dat er niet 15, maar 17 talenten (14 promovendi en 3 docentpromovendi) via dit programma konden worden aangesteld. Zie voor de gehonoreerde projecten de website www.regiegeesteswetenschappen.nl. De desbetreffende aanstellingen zijn in het najaar van 2010 gerealiseerd. Het in tabel 3 vermelde bedrag van € 3,5 mln geeft uiteraard niet weer de kosten van die aanstellingen in 2010, maar komt overeen met het bedrag dat voor 2010 als bijdrage van het Regieorgaan in het programma is voorzien in het implementatieadvies van 23 juni 2010.

Overeenkomstig het implementatieadvies van 23 juni 2010 heeft het Regieorgaan het voortouw genomen tot een *flankerend beleid* voor deze promovendi, waarmee tegemoet zou worden gekomen aan hun behoefte aan begeleiding voor de verdere arbeidsmarktkwalificatie. Uit overleg met respectievelijk het Promovendi Netwerk Nederland en het Disciplineoverleg Letteren en Geschiedenis (DLG) is het Regieorgaan evenwel gebleken dat deze gremia geen behoefte hebben aan een apart flankerend loopbaanbeleid voor deze promovendi, en dat volstaan kan worden met bestaande facultaire scholings- en loopbaantrajecten. Het Regieorgaan respecteert deze stellingname en ziet daarvan als consequentie dat toekenning van het voorziene bedrag van € 10.000 per promovendus voor flankerend beleid niet nodig is. In de salarisvergoeding per promovendus is al een bench fee van € 5.000 begrepen en daarnaast wordt al € 5.000 per promovendus beschikbaar gesteld voor materiële kosten. De toewijzingen voor flankerend beleid die in 2010 zijn toegekend, zijn in tabel 5 opgenomen.

Tabel 5: Specificatie toewijzingen flankerend beleid 2010 (bedragen in Euro's)

Instelling	Toewijzing flankerend beleid 2010
UL	40.000
RUG	40.000
UU	10.000
UvA	40.000
VU	30.000
RU	10.000
Totaal	170.000

Het Regieorgaan is er geen voorstander van deze bedragen te doen terugstorten naar OCW, maar gaat ervan uit dat de betrokken instellingen deze mogen reserveren voor de bench fees en materiële kosten t.b.v. promovendi, die in de jaren 2011 t/m 2014 in het kader van het gemeenschappelijk programma worden toegekend. NWO hoeft dan de bench fees en materiële kosten tot de vermelde bedragen niet uit te betalen.

Blijkens de brief van OCW van 21 december worden de middelen voor het flankerend beleid 2011 tot en met 2014 via NWO verstrekt. Het gaat om een jaarlijks bedrag van € 150.000, dus in totaal om € 600.000. Als in die jaren wordt afgezien van toekenning van een dergelijke bijdrage per promovendus, blijft er dus over die jaren in totaal € 600.000 (= 4 x 15 x € 10.000) ter nadere besteding.

Bij brief van OCW van 21 december 2010 is op advies van het Regieorgaan voor *persoonlijke budgetten voor researchmasterstudenten* een bedrag van in totaal € 83.583 voor 2010 toegekend (in tabel 3 afgerond op k€ 84). Voor 2011 is voor hetzelfde doel een bedrag van in totaal € 250.749 opgenomen in de onderwijsopslagen van de betrokken instellingen. Uitgangspunt hierbij was dat het onderwijs van de landelijke onderzoekscholen ten behoeve van de researchmasterstudenten per 1-9-2010 van start zou gaan. Inmiddels is duidelijk geworden dat de afspraken terzake tussen het Disciplineoverleg Letteren en Geschiedenis (DLG) en de onderzoekscholen impliceren dat het desbetreffende onderwijs pas per 1-9-2011 van start gaat. De consequentie is dat de persoonlijke budgetten voor het studiejaar 2010-2011 niet nodig zijn. Het Regieorgaan heeft zich gebogen over de vraag hoe nu de desbetreffende gelden aan te wenden. Het Regieorgaan gaat uit van reservering door de instellingen van de toegekende gelden voor het researchmaster-onderwijs ingaand op 1-9-2011. OCW hoeft de instellingen dan geen bijdrage voor 2012 voor dit doel toe te kennen. Gezien de grote druk op het aantal aanvragen voor promotieplaatsen stelt het Regieorgaan zich voor het bedrag van € 250.749 voor 2012 te bestemmen ter uitbreiding van het gezamenlijk programma voor promotieplaatsen. Dit impliceert dat het bedrag van € 250.749 voor 2012 wordt overgemaakt naar NWO. Als aan dit bedrag worden toegevoegd de hiervoor vermelde, vrijvallende bedragen van het flankerend beleid van in totaal € 770.000 (€ 170.000 plus € 600.000) is aldus beschikbaar voor additionele promotieplaatsen een bedrag van € 1.020.749. NWO heeft inmiddels verklaard in aansluiting hierop € 1,5 mln extra voor het gezamenlijke promotieprogramma beschikbaar te willen stellen. Aldus kunnen – bij accordering door OCW – in de komende jaren in totaal minimaal 10 extra promotieplaatsen, en bij deeltijdse invulling eventueel meer, worden gefinancierd. Het Regieorgaan zou zich over een akkoord van OCW in dezen zeer verheugen gezien de grote druk van aanvragen van hoge kwaliteit. De voorzitter van het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen NWO en de voorzitter van het Regieorgaan zullen in overleg de spreiding van de extra plaatsen over de jaren bepalen.

De middelen DGW ter medefinanciering van de personele infrastructuur van de *landelijke onderzoekscholen* en met name van de organisatie van het onderwijs voor researchmasterstudenten zijn ook vanaf 1-9-2010 toegekend. (voor 2010: k€ 55). Alhoewel het desbetreffende onderwijs pas per 1-9-2011 van start gaat, acht het Regieorgaan toekenning van de middelen voor de landelijke onderzoekscholen nodig in verband met het opzetten van de organisatie van dit onderwijs. Van belang is ook dat door de recente afspraken tussen het DLG en de onderzoekscholen een structurele basis aan deze scholen is gegeven. Een aantal instellingen heeft de desbetreffende bijdrage voor 2010 nog in dat jaar naar de onderzoekscholen overgemaakt. De overige zullen dit in 2011 doen.

Het Regieorgaan stelt met genoegen vast dat de samenwerking tussen de onderzoekscholen en de faculteiten/decanen door het proces Duurzame Geesteswetenschappen een positieve impuls heeft gekregen.

Voor zover de lasten in verband met de *landelijke samenwerking masters* t.l.v. de toewijzing 2010 van in totaal k€ 155 nog niet in 2010 zijn gerealiseerd, zal dat in 2011 plaatsvinden.

De faculteiten hebben in 2010 verder gewerkt aan de voorbereiding van de invoering van de "brede labels" voor de (aansluit)masters. De invoering daarvan zal bij enkele instellingen met ingang van het studiejaar 2011/2012 plaatsvinden.

In 2010 en begin 2011 is intensief overleg gevoerd tussen het Regieorgaan en het DLG over landelijke samenwerking ten aanzien van de masters in het bijzonder in de sector van de talen. Zie hoofdstuk 5.

4. KWALITEITSINDICATOREN ONDERZOEK GEESTESWETENSCHAPPEN

Annex aan het proces van verduurzaming van de geesteswetenschappen bij de faculteiten verloopt de aanpak van het probleem van een inadequaat instrumentarium voor kwaliteitsobjectivering en -differentiatie, dat ook door de Commissie Nationaal Plan Toekomst Geesteswetenschappen als structureel werd gekenmerkt. Ter ontwikkeling van een goed hanteerbaar instrumentarium voor kwaliteitsmeting van het geesteswetenschappelijk onderzoek heeft de KNAW desgevraagd de Commissie Kwaliteitsindicatoren Geesteswetenschappen ingesteld, onder voorzitterschap van de Utrechtse hoogleraar filosofie Keimpe Algra. Deze commissie heeft op 20 juni haar interim-rapport aan de voorzitter van het Regieorgaan aangeboden en is inmiddels bezig met het opstarten van de laatste fase: de pilot(s). De belangrijkste conclusies/aanbevelingen uit het interimrapport zijn:

- 1) Het begrip onderzoekskwaliteit in de geesteswetenschappen behoeft niet anders te worden benaderd dan in andere wetenschapsgebieden. Kwaliteit bestaat in alle gevallen in de betekenis van resultaten van onderzoek voor de wetenschappelijke gemeenschap (wetenschappelijke kwaliteit) resp. voor bredere, maatschappelijke groepen (maatschappelijke kwaliteit of maatschappelijke relevantie).
- 2) Peers, zo nodig ondersteund door externe experts op het gebied van maatschappelijke kwaliteit of door maatschappelijke stakeholders zouden beide aspecten moeten beoordelen op een vijfpuntsschaal, die overeenkomt met het Standard Evaluation Protocol. Voor zowel wetenschappelijke als maatschappelijke kwaliteit waren daarbij als beoordelingscriteria te hanteren: output, aantoonbaar gebruik van output en blijken van erkenning (esteem). Per criterium is een lijst van indicatoren in het rapport opgenomen. Gezien de grote verscheidenheid binnen het geesteswetenschappelijk domein dienen disciplines en instituten zelf te bepalen welke indicatoren relevant zijn voor het betreffende vakgebied.
- 3) Richtlijnen moeten worden geformuleerd voor de levering van relevante gegevens.
- 4) De commissie wil de hierna volgende pilotfase gebruiken om de differentiërende kracht van het geschetste systeem te testen, te kijken naar verschillende aspecten van praktische uitvoerbaarheid en om werkbare richtlijnen voor aanlevering van gegevens op te stellen.

De pilotfase zal twee proefevaluaties omvatten: bij het Meertens Instituut van de KNAW en bij het Instituut voor Cultuurwetenschappelijk Onderzoek Groningen (ICOG) van de Rijksuniversiteit Groningen. Daarnaast is de Commissie Kwaliteitsindicatoren Geesteswetenschappen betrokken bij een project van het CWTS dat – in opdracht van het CvB van de EUR – de mogelijkheden in kaart brengt om met verbeterde middelen bibliometrisch onderzoek te doen binnen de discipline van de geschiedenis in Nederland.

Onder voorbehoud van de resultaten van de pilotfase is de commissie voornemens in haar eindrapport de volgende aanbevelingen te doen aan de KNAW:

- neem het voortouw en de regie voor het initiatief om via de landelijke onderzoekscholen te komen tot een breed gedragen classificatie van de nationale en internationale publicatiemediën (tijdschriften, boekenreeksen, uitgeverijen) in de geesteswetenschappen.
- agendeer een discussie over kwaliteitsindicatoren in de Adviesraden van de KNAW, om eventuele verschillende opvattingen over kwaliteitsindicatoren in kaart te brengen en de mogelijkheden van verdere consensusvorming te onderzoeken. In het Voorwoord bij het interimrapport geeft de president van de KNAW aan een bredere discussie over kwaliteitsbeoordeling in verschillende, of mogelijk alle, vakgebieden te zullen bevorderen.

Het Regieorgaan heeft met veel genoegen kennis genomen van de inhoud van het interim-rapport van de Commissie Kwaliteitsindicatoren Geesteswetenschappen en meent dat daarmee een belangrijke stap is gezet op weg naar een adequaat instrumentarium van kwaliteitsobjectivering en -differentiatie van het geesteswetenschappelijk onderzoek. Veel zal echter afhangen van de uitkomsten van de pilot(s) en de vervolgens door actoren en instituties binnen het geesteswetenschappelijk domein te ondernemen acties ter uitvoering van het beoogde systeem. Het Regieorgaan blijft graag betrokken bij dit proces, onder primaire verantwoordelijkheid van de KNAW.

Het volledige interim-rapport is ter inzage via de website van de KNAW.

5. DUURZAME SCHOOLTALEN

In de eerste rapportage van het Regieorgaan werd één gebied binnen de Nederlandse geesteswetenschappen met nadruk gemarkeerd als geëigend voor een voortgezet proces: het domein van de moderne (school)talen. Op dit terrein heerst een niet langer aanvaardbare discrepantie tussen het belang ervan – niet in de laatste plaats voor het werkveld van het Nederlandse bedrijfsleven – en de toestand van de opleidingen in kwestie, met name op masterniveau. Reden genoeg voor het Regieorgaan om zichzelf hiertoe een vervolftaak toe te denken, waarmee het Ministerie volgaarne instemde. Als "smeerolie" voor dit proces reserveerde het Regieorgaan uit het beschikbare budget middelen ter nadere bestemming. Overleg met het DLG terzake werd geïntensiveerd, en een projectgroep werkte nadere plannen uit voor de gebieden Duits, Frans en Italiaans.

Evident was dat dit proces sterke verwevenheid zou kennen – en ook zou moeten kennen – met de lerarenopleiding in schooltalen. Hierom vond op initiatief van en gefaciliteerd door het Regieorgaan op 26 en 27 april 2011 in de aula van de Radboud Universiteit Nijmegen een brede landelijke conferentie plaats onder de titel "Weer een academicus voor de klas" (zie de website: www.ru.nl/congresacademischeleraar). De conferentie was gericht op versterking van de academische lerarenopleidingen in de geesteswetenschappen. Naast bestrijding van het tekort aan academisch opgeleide leraren in de schoolvakken, die verwant zijn aan de geesteswetenschappen, moet ervoor worden gezorgd dat in de toekomst meer docenten beschikken over een vakinhoudelijke bagage op academisch niveau. Uitstekend opgeleide leraren vormen immers een essentiële schakel in een kenniseconomie en in de cultuuroverdracht. Aan de conferentie werd o.a. deelgenomen door faculteitsbestuurders, onderwijsdirecteuren, docenten/onderzoekers, studenten en leden van het Regieorgaan. Overeenstemming bleek te bestaan over de noodzaak zowel van betere (plaatselijke) afstemming tussen de lerarenopleidingen en de faculteiten, als van interuniversitaire samenwerking op het terrein van met name de eerstegraads lerarenopleiding. De bevindingen in deze conferentie vormden een impuls voor het reeds lopende overleg gevoerd tussen het Regieorgaan en het DLG over landelijke samenwerking t.a.v. de masters.

Dit overleg is inmiddels uitgekristalliseerd in de volgende procesgang. Onder auspiciën van het Regieorgaan ontwerpt het DLG een plan van samenwerking, profilering en verduurzaming van het onderwijsaanbod van de Nederlandse geesteswetenschappelijke faculteiten op het terrein van de schooltalen. Het plan zal in elk geval de navolgende talen/vakgebieden bestrijken: Nederlands, Engels, Frans, Duits, Klassieke talen. Samenwerking/afstemming op masterniveau is daarbij leidend, maar ook de situatie op het bachelorniveau zal nadrukkelijk in de beschouwing worden betrokken. Van groot belang is goede verankering van/in de academische lerarenopleiding. Het plan zal ook recht doen aan de aanmerkelijke inhoudelijke verschuiving die zich in de afgelopen periode in de (meeste van de) betrokken vakgebieden heeft voorgedaan: van opleidingen in taal- en letterkunde, via taal en cultuur naar regiodeskundigheid (taalvaardigheid inbegrepen). Op al deze terreinen kan afstemming en delen van expertise tussen faculteiten een belangrijke pijler zijn; ook het beëindigen van voorzieningen behoort tot de mogelijkheden. Integrerend onderdeel van het plan kan een voorstel zijn voor de communicatie en "marketing". Voor de uitvoering van het plan kan een beroep worden gedaan op de voor dit doel gereserveerde gelden Duurzame Geesteswetenschappen. Deze middelen mogen mede ten goede komen aan voorzieningen voor afstandsonderwijs en aan verdere investeringen om de genoemde vakken aantrekkelijker te maken voor studenten.

Bespreking van het door het DLG op te stellen conceptplan met het Regieorgaan is gepland per begin september 2011. Gestreefd wordt naar aanbidding aan de Staatssecretaris van het finale plan in september of begin oktober 2011. Het hoeft nauwelijks betoog dat het een grote winst zou zijn indien op dit terrein een doorbraak zou kunnen worden bereikt: niet alleen voor de faculteiten waar deze talen vaak van lieverlee tot "zorgenkinderen" zijn verworpen, maar ook voor het Nederlandse onderwijs en zelfs de samenleving in veel bredere zin.

BIJLAGE

Specificatie toewijzingen en facultaire lasten DGW tranche 2010 en Cumulatieve saldi ultimo 2010
(bedragen x € 1.000; afgerond)

1. TOEWIJZINGEN 2010						
Faculteit	Basisbudget	Flank. Bel.	OZ-scholen	Budget RM	M-samenw.	Totaal
1. UvA	990	40	18,3	22	15	1085,3
2. UU	1364	10	15	18,5	15	1422,5
3. RUG	1091	40	5	12,1	30	1178,1
4. UL	770	40	11,7	14,8	15	851,5
5. RU	795	10	5	6,2	30	846,2
6. VUA	257	30		4,1	10	301,1
7. EUR	179			2,7	10	191,7
8. UvT	279			1,6	10	290,6
9. UM	111			1,7	10	122,7
10. OU	140				10	150
af rond.				-0,1		-0,1
Totaal	5976	170	55	83,6	155	6439,6

2. LASTEN 2010						
Faculteit	Basislasten	Flank. Bel.	OZ-scholen	Budget RM	M-samenw.	Totaal
1. UvA	1072,6	0	0	0	0	1072,6
2. UU	1364,4	0	15	0	15	1394,4
3. RUG	1052,6	0	0	0	0	1052,6
4. UL	222,3	0	11,7	0	0	234
5. RU	220,2	0	5	0	10	235,2
6. VUA	258,5	0	0	0	0	258,5
7. EUR	61,3	0		0	0	61,3
8. UvT	279			0	10	289
9. UM	111			0	0	111
10. OU	138,2				0	138,2
Totaal	4780,1	0	31,7	0	35	4846,8

3. SALDI ULTIMO 2010						
Faculteit	Basissaldo	Flank. Bel.	OZ-scholen	Budget RM	M-samenw.	Totaal
1. UvA	-82,6	40	18,3	22	15	12,7
2. UU	-0,4	10	0	18,5	0	28,1
3. RUG	38,4	40	5	12,1	30	125,5
4. UL	547,7	40	0	14,8	15	617,5
5. RU	574,8	10	0	6,2	20	611
6. VUA	-1,5	30		4,1	10	42,6
7. EUR	117,7			2,7	10	130,4
8. UvT	0			1,6	0	1,6
9. UM	0			1,7	10	11,7
10. OU	1,8				10	11,8
afrondding				-0,1		-0,1
Totaal	1195,9	170	23,3	83,6	120	1592,8

NB. De onderzoekschool Kunstgeschiedenis is bij de UU meegenomen. Daarom zijn de toewijzing en lasten van de RU met k€ 3 gekort.